

# התוועדות

כבוד קדושת  
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



ש"פ בראשית מבה"ח מרחשון (התוועדות ב), ה'תשל"א

חלק ג – יו"ל לש"פ וירא, י"ח מרחשון, ה'תשע"ז



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק”

לעילוי נשמת

הרה"ח עוסק בצ"צ כו" ר' שמואל ע"ה

בהרה"ח ר' חיים הלל ע"ה

נפטר י"ב מרחשון, ה'תשע"ה

זוגתו מרת בתי ע"ה

בת הרה"ח שד"ר ר' בן ציון ע"ה

נפטרה טו"ב מרחשון, ה'תשע"ב

אָזימאָוו

שלוחי כ"ק אדמו"ר כיובל שנה במדינת צרפת

ת' נ' צ' ב' ה'



נדפס על ידי קרן שמואל ובתי

## הוספה

בי"ה, א' חשוון תשי"ג  
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב על דבר בריאות אמו תחי' אשר סובלת מחולי

סוכר:

הנה כשאהי על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אזכירה לרפואה ולבריאות, ומהנכון הוא שהי', שיבקר את אותם המקומות שקונים שם העניני מאכל שלהם, אם הכל בהידור בנוגע להכשרות, וכן שאמו תחי' תתעסק באיזה ענין של הכנסת אורחים או אכילה לעניים, וגדול זכות ענינים אלו להמשיך לה רפואה ובריאות, ומתאים לפסק תוה"ק ורפא ירפא שניתן רשות לרופא לרפאות, צריכה היא מזמן לזמן לבקר אצל רופא מומחה למקצוע זה, ובימינו אלה נמצאים סגולות קלות לפי ערך להחזקת בריאות אלו שיש להם מיחוש כעין הנ"ל אשר בשמירת ההוראות חוזרים לאיתנם, והשי"ת יצליחו ויזכהו לבשר טובות בזה.

מה שכותב במכתבו, שמפני עכובים שונים לא נסתדר המוסד ד... במקומו ושהאשמה היא על שכס אחרים, הנה אין זה מספיק כלל, כי שמענו כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר טובה פעולה אחת מאלף אנחות, ובהתאמצות הראוי מצדו ומצד חברי בני קהלת מקומו בטח יצליחו אשר גם במקומם יפתח מוסד חנוך כשר על טהרת הקדש, ויאיר גם שם מאור שבתורה זוהי תורת החסידות פנימיות התורה.

ברכה — המחכה לבשו"ט.



לפסק תוה"ק ורפא ירפא שניתן רשות לרופא לרפאות: משפטים כא, יט. ברכות ס, סע"א. וש"נ.

שמענו .. מכ"ק מו"ח אדמו"ר .. טובה פעולה אחת מאלף אנחות: ראה לקו"ד ח"ב שנה, א. אג"ק שלו ח"ב אגרות שפ"ג; תסו (ע' ע; ע' עב; ע' רכו). חט"ז אגרת ו'קנב (ע' תלז) — נעתק ב"היום יום" ח אדר שני). ובכ"מ.

בס"ד.

## פתח דבר

לקראת ש"פ וירא, ח"י מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות ב דש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ נח, חלק שני י"ל לש"פ לך לך).

\*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

\*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

## ועד הנחות בלה"ק

י"ג מרחשון, ה'תשע"ז,

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק" ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2016 by  
**LAHAK HANOCHOS INC.**

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס  
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237  
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס  
על ידי חיים שאול בן חנה  
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"  
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

וההוראה — שענין השמחה צריך להיות לא רק "בזמן שמחתנו", אלא גם בימי החול, כיון שכל תנועה של יהודי קשורה עם עבודת ה' 218 שצריכה להיות בשמחה,

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס 219 בלקו"ש ח"י"ז ע' 269 ואילך.

כט. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

ושמחה זו — שלמדים מדוד מלכא משיחא — צריכה להיות גם כאשר נמצאים בסיום זמן הגלות, בזמן ש"מטו רגלין ברגלין" 220, בחושך כפול ומכופל שהולך ומתגבר,

— ועד כדי כך, שאומרים על "עבדות גדולה" שהיא "עצמאות" ו"אתחלתא דגאולה", וקוראים לזה (בעיתונים וכו') בשם "התקופה הגדולה", בה בשעה שאף פעם לא היו צרות כאלו בעניני תומ"צ: אף פעם לא אמרו על גוי שהוא יהודי — שזהו ענין שנוגע לכל הדורות, וקשור עם גילוי עריות ממש, מהענינים שעליהם ישנו החיוב ד"יהרג ואל יעבור" 221, ואין פוצה פה ומצפצף!

אלא שזהו כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר 222 שכשם שקודם עלות השחר מתגבר חושך הלילה, כך גם בנוגע לגאולה, שכיון שקרובים ביותר אל הגאולה נכפי שרואים את כל הסימנים שנאמרו בסוף מסכת סוטה, כמו: "בת קמה באמה וכלה בחמותה", כפי שרואים במוחש ב"גרעניטש ווילידזש"... ואין זה הזמן להרבות ב"שבחן של ישראל" (בלשון סגי נהור), אזי מתגבר החושך ביותר —

ושמחה זו פועלת קיום היעוד "קץ שם לחושך" 223, ובשעתא חדא וברגעא חדא עוברים מחושך כפול ומכופל לאור גדול, ועד "והי' לך הוי' לאור עולם" 224, בגאולה האמיתית והשלימה בביאת מלכא משיחא, בקרוב ממש.

\* \* \*

כג. בהמשך להמדובר לעיל 153 אודות הקישור והשייכות של סיום והתחלת תושב"כ ("מתכיפין התחלה להשלמה" 154) עם פירוש רש"י, שהסיום הוא בענין שבירת הלוחות 155 (שעי"ז ניתוסף העילוי דלוחות שניות, שקשור עם העילוי דבעלי תשובה), וההתחלה היא בענין "לתת להם נחלת גוים" (בירור העולם) — יש להוסיף ולבאר ההוראה מזה לכאו"א מישראל בעבודתו לקונו, שזוהי תכלית בריאתו, "אני נבראתי לשמש את קוני" 156.

ונקודת הדברים, שכללות הענין דלוחות אחרונות שבאים לאחרי שבירת לוחות ראשונות 157 (סיום התורה), ולאח"ז בירור העולם (התחלת התורה), ישנו גם בפרטיות בעבודת כאו"א מישראל, כדלקמן.

כד. ולכל לראש — בנוגע לכללות חיי האדם:

במשך תשעה ירחי לידה נמצא הולד במעמד של "אורה זו תורה" 158, ללא שייכות לעניני פסולת כו' — שהרי "נר דלוך לו על ראשו... ומלמדין אותו כל התורה כולה" 159 (שזהו ע"ד ובדוגמת לוחות ראשונות). ולאחרי כן, "כיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה" 159 — שנעשה אצלו מעמד ומצב שהוא בדוגמת שבירת הלוחות, ומה גם שמצד לוחות ראשונות לא שייך כללות ענין השכחה בתורה 160.

אמנם, גם לאחרי שבא לאויר העולם, הנה במשך שנות הילדות לא שייך אצלו (כ"כ) הענין של עבודת הבריורים, להיותו סמוך על שולחן אביו, כך, שאין לו בלבולים מעניני העולם מצד ההתעסקות בל"ט מלאכות כו', ובמשך תקופה זו הרי הוא נמצא במעמד ומצב של אור — כפי שהסדר הוא מצד זה ש"עשה האלקים את האדם ישר" 161, ובפרט עי"ז שמקבל חינוך יהודי ע"פ הלכות חינוך שבשו"ע, באופן שגופו נעשה מחונך לתומ"צ, כך, שבשעה שיתחייב בקיום התומ"צ יוכל מיד לקיימם כדבעי למהוי.

— מצות חינוך היא אמנם חיוב על האב 162, אבל, נוסף לכך שע"ז מקיים האב את הציווי המוטל עליו, נפעל שינוי בגוף של הבן, שנעשה מחונך ורגיל בלימוד התורה וקיום המצוות.

153) שיחת יום שמח"ט ס"ז (לעיל ע'... וכמוכן גם מזה שלוחות ראשונות ניתנו לארבעים יום, ואילו לוחות האחרונות ניתנו לאחרי ג"פ ארבעים יום.

154) נוסח "מרשות" לחתן בראשית.

155) אע"פ שהתורה קדמה לעולם, ותמיד היתה בשלימותה, גם להדעה (גיטין ס, סע"א) שמגילה מגילה ניתנה (חסר קצת).

156) משנה וברייתא — קידושין בסופה.

157) שאז נעשה ענין העבודה קשה יותר,

158) וכמוכן גם מזה שלוחות ראשונות ניתנו לארבעים יום, ואילו לוחות האחרונות ניתנו לאחרי ג"פ ארבעים יום.

159) ל' חז"ל — מגילה טז, ב.

160) נדה ל, ב.

161) ראה עירובין נד, א.

162) קהלת ז, כט.

162) שו"ע אדה"ז או"ח סש"ג ס"ב.

218) וכיון שכן, הרי נמצא תמיד במעמד ומצב ד"לפני ה'" — שעז"נ בודד "מפוז ומכרך לפני ה'".

219) בשילוב שיחות שמחת ביה"ש תשי"ט ותש"כ.

220) זח"ב רנח, א.

221) סנהדרין עד, א.

222) ראה סה"ש תרצ"ט ע' 316 ואילך.

223) איוב כח, ג.

224) ישעי' ס, יט.

והרי זה בדוגמת החידוש של מ"ת שע"י תומ"צ נעשה שינוי בגשם העולם, כידוע שבזמן האבות, שהעולם לא נזדכך עדיין, לא חדרה עבודתם בגשמיות העולם [מלבד מצות מילה, שלכן אמר אברהם אבינו לאלעזר "שים נא ירך תחת ירכי"163, מבלי להתחשב בזהירות שלא להכניס ידו תחת לטבורו"164, לפי שזו היתה האפשרות היחידה לשבועה בנקיטת חפץ, כיון ששאר המצוות, כמו הכנסת אורחים, צדקה, אכילת מצה וכו', לא פעלו שינוי בגשם העולם], ורק לאחר מ"ת פועלת המצוה שינוי בגשם העולם"165.

ורק כשנעשה בן י"ג שנה, אזי מתחילה עבודת המלחמה ד"לאום מלאום יאמץ"166, שזוהי מלחמה עצומה, עד כדי כך, ש"אלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לר"167; ואז צריך להיות אצלו ענין ההבדלה בין המים אשר מעל לרקיע ובין המים אשר מתחת לרקיע, ולכל לראש — לידע החילוק בין דבר האסור לדבר שחייבים לעשותו [שהרי מלבד זה אין דבר נוסף שהוא בגדר של רשות"168, דממה-נפשך: אם הוא דבר המוכרח, חייבים לעשותו, ואם לאו, אסור לעשותו, וכידוע הפתגם"169: מה שאסור, אסור, ומה שמותר, לא צריך] — שזהו כללות הענין דעבודת הביורורים, "לתת להם נחלת גוים".

כה. וסדר הנ"ל ישנו גם בהמשך מהלך חיי האדם — בחיי המשפחה: ובהקדים — ששלימות האדם היא ע"י ענין הנישואין, כמ"ש"170 "זכר ונקבה בראם גו' ויקרא שמם אדם", וכדברי הגמרא"171 "כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא כו", ועד שנקרא "פלג גופא"172.

ובכן, הסדר הוא, שב' או ג' שנים אחר הנישואין יכולים לעסוק בתורה בלי טרדה גדולה (כמ"ש בשו"ע"173); ולאח"ז בא הזמן שבו טרודים בעסק בעניני הפרנסה — אצל רוב בני אדם, שסדר העבודה שלהם אינו באופן ש"תורתו אומנתו"174.

ואף שצריך להיות "מלאכתך עראי"175 — הרי זה רק בנוגע להנחה בנפש, אבל בנוגע לכמות הזמן, הנה גם כשהנהגה היא בשלימות ע"פ

וראה אנציק' תלמודית ערך חנון ס"ב (רך) תש"ב ס"ע 126. תש"ה ע' 72. אג"ק אדמו"ר טז ע' קסה ואילך). וש"נ.  
163 חיי שרה כד, ב.  
164 ראה שבת קיח, ב. נדה יג, א.  
165 ראה תו"מ ח"מ ס"ע 98. וש"נ.  
166 תולדות כה, כג ובפרש"י.  
167 סוכה נב, ריש ע"ב. וש"נ.  
168 ראה גם תו"מ ח"כ"ז ע' 211. וש"נ.  
169 ראה סה"ש קיץ ה"ש"ת ע' 153.  
170 פרשתנו ה, ב.  
171 יבמות סב, ב.  
172 זח"ג ז, ב. קט, ב. רצו, א.  
173 ה' ת"ת לאדמו"ר רפ"ג.  
174 שבת יא, א.  
175 רמב"ם ה' ת"ת פ"ג ה"ז. ועוד.

היו אומרים) "בעלי תשובה" — כי, מסיפור הגמרא (בבבלי ובירושלמי) אודות הנהגתם של כמה תנאים (שנזכרו בשמוס) בשמחת בית השואבה (אף שבוודאי השתתפו בזה כל התנאים), מוכן"171, שתנאים אלו כוללים את כל הסוגים של ה"עושיין אותה": רבי יהושע בן חנניא, שהי' מתווכח עם סבי דבי אתונא שהיו חכמים גדולים ומנצח אותם — "גדולי חכמי ישראל"; רבן שמעון בן גמליאל, שהי' נשיא הסנהדרין — "הסנהדרין"; הלל הזקן"172 — "הזקנים"; ורבי שמעון בן יהוצדק, שנקרא "רבי" בגלל "שיש לו תלמידים" — "ראשי ישיבות". והטעם שלא הזכיר "בעלי תשובה", כיון שנכללים ב"חסידים"173, דאזיל לשיטתו ש"חסיד" הוא (לא רק "חסיד מעיקרו"174, אלא) כל "מי שהוא מדקדק על עצמו ביותר ויתרחק מדעה בינונית מעט כו"175,

הביאור בהמשך דברי הרמב"ם לאח"ז בנוגע לכללות הענין דשמחה של מצוה, כפי שמצינו בהנהגת דוד המלך"176 — כיון שזוהי עבודה קשה יותר"177, לפעול על עצמו רגש של שמחה לא רק כשנמצא באלה"כ במצב של שמחה, אלא בקיום כל מצוה בכל יום,

211 ולא כפי שחושבים בהשקפה ראשונה, שכיון שזהו חלק מ"אגדתא" שבתורה, אזי לומדים זאת באופן של זמר (כדברי הגמרא (שבת קו, ב. וש"נ): "גמרא גמור זמורתא תהא" (ראה גם תו"מ ח"נו ס"ע 40)), ולא כמו ענין של שקו"ט שלומדים בעיון כו'. ואפילו אם לומדים בעיון — הרי כיון שרבינו הזקן אומר ש"רוב סודות התורה גנוזין בה" (תניא אגה"ק סכ"ג), אינו אוחו בזה, עכ"פ בשעה זו, ולכן אינו מדייק בפרטי הדברים.  
212 להעיר מהשקו"ט ( ) בנוגע לתואר "הזקן" שבו נקרא הלל, שיש שרוצים לומר שנקרא כן בגלל שבדורות שלאח"ז הי' לו נכד בשם הלל, שגם הי' למדן גדול, וכדי שלא להחליף ביניהם התחילו לקרותו "הלל הזקן". אבל קשה לומר כן, כי, עפ"ז צריך לומר שקודם שנכדו למד וקיבל סמיכה, הי' נקרא "הלל" סתם, ורק לאח"ז קראוהו "הלל הזקן", ולא משמע כן בכ"מ בש"ס. ועכצ"ל, שהלשון "הלל הזקן" הוא כמו הלשון "זקנים שבדור" (סנהדרין ה, א. כ, ב), "זקני הגליל" (שהש"ר פ"ב, ה (ג)) וכיו"ב — מצד מעלת החכמה (שהרי בודאי אין הכוונה ל"זקן אשמאי" ח"ו, כי אם) "אין זקן אלא מי שקנה חכמה" (קידושין לב, ב).  
ואעפ"כ, אין זה נכלל בסוג ד"חכמי ישראל" — כמוכח מדברי הגמרא (תענית טז, א) בפירוש דברי המשנה (שם טו, א) "הזקן שבהן אומר לפניו דברי כבושין", "אם יש זקן, אומר זקן, ואם לאו, אומר חכם", ופריך, "אטו זקן דקאמרי אע"ג דלאו חכם הוא", ומשני, "ה"ק אם יש זקן והוא חכם, אומר זקן והוא חכם, ואם לאו אומר חכם" (כמבואר בלקו"ש שבפנים הערה 28).  
213 והחילוק ביניהם הוא רק בהנוסח שהיו אומרים בשעת שמחת בית השואבה, שלא הזכירו הרמב"ם כלל.  
214 פרש"י סוכה שם.  
215 רמב"ם ה' דעות פ"א ה"ה.  
216 ולא כבירושלמי, שהנהגת דוד הובאה בהמשך לשמחת בית השואבה (ראה לקו"ש שבפנים הערה 74) — שהרי המאורע דוד לא הי' בביהמ"ק, ואין ללמוד מזה בנוגע לשמחת בית השואבה שהיתה בביהמ"ק.  
217 "מעלין בקודש" — בענין העבודה והיגיעה.

כללות הענין דשמחה של מצוה, ולאח"ז לבאר דרגות נעלות יותר בשמחה?

גם צריך להבין: מדוע לא הזכיר הרמב"ם אודות השמחה דשמע"צ ושמח"ת?

ובהקדים — שע"פ תקנת אנשי כנסת הגדולה אומרים גם בשמע"צ ושמח"ת "זמן שמחתינו" [אע"פ שכבר עברו שבעת הימים שעליהם נאמר "ושמחתם לפני ה' אלקיכם", כידוע החקירה<sup>203</sup> אם יש חיוב שמחה גם בשמע"צ, ועאכ"כ בנוגע לשמח"ת שהוא רק יו"ט שני של גליות דשמע"צ]. וכיון ש"מעלין בקודש ואין מורידין"<sup>202</sup> (ובפרט שיש סברא שזהו מדאורייתא<sup>204</sup>), צ"ל השמחה דשמע"צ ושמח"ת גדולה יותר מהשמחה דשבעת ימי הסוכות<sup>205</sup>.

וכפי שרואים בפועל במנהג ישראל, וכבר אמרו חז"ל<sup>206</sup> "הנח להן לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים הן", ובפרט ש"מנהג ישראל תורה הוא"<sup>207</sup>, והרי ענין ה"תורה" הוא למעלה מ"נביאים", כמובן מזה שמניחים חומשים ע"ג נביאים, ולא להיפך<sup>208</sup> (ונפק"מ לעוד כמה הלכות, כמו להציל משריפה בשבת כו'<sup>209</sup>).

[ואין סתירה לזה ממה שאמרו רז"ל<sup>206</sup> "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו" — שזהו רק תנאי שלא יכולה להיות ראיית ענין של שמחה אא"כ "ראה שמחת בית השואבה", אבל לא נאמר כאן שאין לך שמחה גדולה יותר משמחה בית השואבה].

וכיון שהשמחה דשמע"צ ושמח"ת גדולה יותר אפילו משמחת בית השואבה — למה לא הזכיר הרמב"ם שמחה זו ביחד עם שאר הדרגות שבשמחה?

כח. הביאור בדברי הרמב"ם ש"היו עושין אותה .. גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה", אף שבמשנה<sup>206</sup> נזכר רק "חסידים ואנשי מעשה", ובברייתא<sup>210</sup> נזכר גם (מה

(203) ראה המועדים בהלכה (לרש"י זווין) סוכות ע' קלד. וש"נ.  
(204) ראה שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון (התוועדות ב) תשכ"ד בתחלתה (תו"מ חמ"ח ע' 182). וש"נ.  
(205) ראה גם שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון (התוועדות ב) בתחלתה (תו"מ חמ"ח ע' 191). וש"נ.  
(206) פסחים סו, א.  
(207) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהר"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז או"ח סוסק"פ. סת"ב סי"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד סט"ז. ועוד.  
(208) שו"ע יו"ד סוסרפ"ב.  
(209) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ששל"ד סי"ד. וש"נ.  
(210) סוכה נג, רע"א.

שו"ע, הרי משך הזמן שבין עוסקים בעניני אכילה ושתי', משא ומתן וכו', הוא ארוך יותר ממשך הזמן שבו עוסקים בעניני תומ"צ.

[ומה גם שאפילו אם חלוקת הזמן היתה שוה בשוה, ואפילו אם הזמן המוקדש לעניני תומ"צ הי' ארוך יותר מהזמן שבו עוסקים בעניני העולם, הרי עדיין אין זה אמיתית ושלמות העבודה בתומ"צ, שצריכה להיות "לשמה", שהרי התחלת העבודה היא באופן ד"שלא לשמה", כפי שמאריך הרמב"ם בפירושו המשניות<sup>176</sup> שהתחלת הלימוד עם נער קטן היא בשביל אגוזים או תאנים, ואח"כ בשביל מנעלים, ממון וכבוד, ואח"כ בשביל שכר בעוה"ב, ורק בסופו של דבר באים לתכלית השלימות דלימוד התורה מצד החשיבות של התורה עצמה].

כו. המשך השיחה — שסדר הנ"ל ישנו גם בכללות השנה: שמח"ת, שהשמחה היא על לוחות שניות<sup>177</sup> שניתנו ביוה"כ פ"פ<sup>178</sup>; והתקופה שלאח"ז שבה מתחילה העבודה ד"ויעקב הלך לדרוכו", לעסוק בבירור העולם, "לתת להם נחלת גוים" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס<sup>179</sup> בלקו"ש ח"ט ע' 240 ואילך. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

וע"י עבודת כאו"א מישראל באופן האמור, הן בחייו הפרטיים והן בחלקו בעולם, ועד ש"הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות"<sup>180</sup> — נפעל הענין ד"וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"<sup>181</sup>, ועד שבאים לענין ד"ויכולו השמים והארץ גו"<sup>2</sup>, מלשון כליון ושלמות, וגם מלשון תענוג<sup>3</sup>, "וקראת לשבת עונג"<sup>182</sup>, ותענוג זה נמשך בכל ימי השנה, שתהי' שנה של תענוג, שלומדים תורה מתוך הרחבה ותענוג.

ובאופן כזה יוצאים לעבודה ד"ויעקב הלך לדרוכו", ומתוך שמחה וטוב לכב — בהמשך לריקודים בשמח"ת, וכמ"ש<sup>183</sup> "וישא יעקב את

(176) סנהדרין ר"פ חלק. וראה הל' תשובה פ"י ה"ה.  
(177) לאחרי שבירת הלוחות באופן ד"יישר כחך ששברת", והיינו, שהקב"ה נותן תוספת כח לבניו שיוכלו להתגבר ("אביברקומען") על הענין דשבירת הלוחות, ואדרבה, שע"ז יתוסף העילוי דלוחות שניות שהם באופן ד"כפלים לתושי" (איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו), נוסף לכך שישנו גם הענין ד"שברי לוחות" (שהרי "לוחות ושברי לוחות מונחין בארון" (ב"ב יד, ב. וש"נ)), שעל ידם ניתוסף גם בלוחות השניות.  
(178) לאחרי עבודת התשובה שעל ידה נעשים מציאות חדשה נעלית יותר — "אהוב ונחמד קרוב וידיד", "צועק ונענה מיד, שנאמר והי' טרם יקראו ואני אענה" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"רז).  
(179) בשילוב שיחות יום שמח"ת ושבת בראשית (התוועדות א') תשי"א ותשל"א.  
(180) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.  
(181) פרשתנו א, לא.  
(182) ישעי' נח, יג.  
(183) ויצא כט, א ובפרש"י.

רגליו, "משנתבשר בשורה טובה כו' נשא לכו את רגליו", וזאת — גם כאשר "וילך חרונה"<sup>184</sup>, "ל"חרון אף של מקום"<sup>185</sup>, כיון שמהפכים זאת כו'. ועד שזוכים לקיום היעוד "קהל גדול ישובו הנה"<sup>186</sup>, בקרוב ממש.

\* \* \*

כו. בענין השמחה שע"פ תורה — שהרי באים עתה מ"זמן שמחתנו" — הנה לכל לראש ישנה השמחה שבכללות עבודת ה', כמ"ש<sup>187</sup> "עבדו את ה' בשמחה", וכיון ש"אני נבראתי לשמש את קוניי"<sup>186</sup>, כך, שכל דבר שיהודי עושה הוא חלק מעבודתו לקונו, נמצא, שתמיד צריכים להיות בשמחה<sup>188</sup>; ונוסף לזה יש עוד כמה דרגות בענין השמחה, כדלקמן.

ובהקדמה — שכל הענינים הם בגלוי בתושבע"פ יותר מאשר בתושב"כ, ולדוגמא: בנוגע לתפילין, "שנאמר בתושב"כ וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך"<sup>189</sup>, והוא מאמר סתום ונעלם, שלא פירש הכתוב איך ומה לקשור וכו', עד שפירשה תורה שבע"פ כו"<sup>190</sup>, שבה נתבאר כל פרטי ההלכות שבכל מצוה בתכלית הדיוק, ובזה גופא, הדיוק בתושבע"פ הוא לא רק בפרטי ההלכה, אלא גם בנוגע למקום שבו נתבארה הלכה זו — כפי שמצינו בדברי הפוסקים שמדייקים מדוע נאמרה הלכה פלונית במקום פלוני, בה בשעה שלכאורה היתה צריכה להיות במקום אחר.

ולדוגמא: יש דין בשו"ע הלכות כיבוד אב ואם<sup>191</sup> ש"תלמיד שרוצה ללכת למקום אחר שהוא בוטח שיראה סימן ברכה בתלמודו לפני הרב ששם, ואביו מוחה בו . . אינו צריך לשמוע לאביו בזה", כיון ש"לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ"<sup>192</sup>. ולכאורה, בהשקפה ראשונה, מקומו של דין זה צ"ל בהלכות תלמוד תורה — שהרי טעם דין זה הוא מצד גודל החשיבות של תלמוד תורה, ולא מצד הפחיתות של כיבוד אב ואם (שהרי "השוה הכתוב כיבוד אב ואם לכבוד המקום כו"<sup>193</sup>). אך הענין הוא, שקביעת מקומו של דין זה בהלכות כיבוד אב ואם היא כדי להורות שזהו דין בהלכות כיבוד אב ואם, והיינו, שאין הכוונה שבמקום שיש סתירה בין כיבוד אב ואם ללימוד התורה, אזי גוברת ומכריעה החשיבות

(184) שם כח, יו"ד.  
 (185) פרש"י ס"פ נח.  
 (186) ירמ"י לא, ז.  
 (187) תהלים ק, ב.  
 (188) ראה גם תו"מ חכ"ד ע' 7. וש"נ.  
 (189) ואתחנן ו, ח.  
 (190) תניא אגה"ק סכ"ט (קנ, ב).  
 (191) יו"ד סוסר"מ.  
 (192) ע"ז יט, א.  
 (193) קידושין ל, ב.

של מצות תלמוד תורה לדחות את החיוב דכיבוד אם ואם, אלא שבוזה גופא שהולך לתלמוד תורה במקום שלבו חפץ (בניגוד לדברי לאביו) הרי הוא מקיים (לא רק מצות תלמוד תורה, אלא גם) מצות כיבוד אב ואם<sup>194</sup>. ומצינו בכמה הלכות, שבקביעת ההלכה במקום זה דוקא יכולה להיות נפק"מ בנוגע להלכה למעשה.

[וכל זה — נוסף לכך שכאשר יש סתירה בין ב' מקומות שבהם נזכרה ההלכה, יש לפסוק ע"פ המבואר במקומה העיקרי של הלכה זו, ולא במקום שבו הובאה רק בדרך אגב כו"<sup>195</sup>].

וענין זה מודגש ביותר בספרו של הרמב"ם, כידוע<sup>196</sup> שלמדים תילי תילין של הלכות מדיוק הלשון וסדר הדברים כו'.

ובנוגע לענינו:

כללות ענין השמחה בעבודת ה' — הובא ברמב"ם סוף הלכות לולב בהמשך לביאור כמה דרגות בענין השמחה: "אע"פ שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה, שנאמר<sup>197</sup> ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" [וכבר נתבאר פעם בארוכה ש"שמחה יתירה" זו היא הוספה בשמחת היו"ט עצמו<sup>198</sup>], וממשיך לבאר פרטי הענינים שבו: "כיצד היו עושין כו'", "והיאך היתה שמחה זו וכו'", "מצוה להרבות בשמחה זו וכו'", ומבאר החילוק בין אלו "שהיו מרקדין וכו'" לשאר "כל העם האנשים והנשים כולן (ש)באין לראות ולשמוע"<sup>199</sup>, ולאח"ז מסיים: "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו כו' שנאמר<sup>200</sup> תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב . . ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה', שנאמר<sup>201</sup> והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה'".

ולכאורה אינו מובן הסדר בדברי הרמב"ם, שמבאר תחילה דרגות נעלות יותר בשמחה, ולאח"ז מבאר כללות הענין דשמחה של מצוה — דלכאורה, ע"פ הכלל "מעלין בקודש"<sup>202</sup>, מתאים יותר להקדים תחילה

(194) ראה גם מכתב י"ח חשון שנה זו (אג"ק חכ"ו ריש ע' רלז). תו"מ חמ"ה ע' 255. וש"נ.  
 (195) ראה תו"מ ח"ז ס"ע 62. וש"נ.  
 (196) ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ו. וראה גם תו"מ חנ"ח ס"ע 384. וש"נ.  
 (197) אמור כג, מ.  
 (198) ראה לקו"ש שבפנים ע' 270. וראה גם תו"מ חכ"ז ע' 34. וש"נ.  
 (199) מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה כדי שיוכלו לראות, ו"לשמוע" — החליל ושאר כלי השיר.  
 (200) תבוא כח, מז.  
 (201) שמואל"ב ו, טז.  
 (202) ברכות כח, א. וש"נ.